

600 let od setkání stoupenců Husova učení Na Křížkách

Historické pozadí události

Začal se psát již rok čtvrtý po tragickém odchodu Jana Husa na kostnické hranici, duchovního, vysokoškolského pedagoga, myslitele a reformátora, který o téměř jedno století předběhl Martina Luthera, Theodora Beza, Jana Kalvína či Ulricha Zwingliho. Rok 1419 byl vyvrcholením náboženské nespokojenosti, která měla počátek v tragické události Husově, ale byla přizívována dalšími událostmi, které následovaly.

Od vyhlášení interdiktu nad Prahou v roce 1415 (*zákaz bohoslužeb* či *účasti na svátostech*), přes upálení Jeronýma Pražského v Kostnici následujícího roku, až po zákaz kalicha¹ vydaný Konrádem z Vechty v roce 1417 či zákaz mistrovské zkoušky na pražské univerzitě jako trest za její protesty.

Téhož roku na podzim byl v Kostnici zvolen nový papež Martin V., který potvrdil kostnické dekrety proti „českým kacířům“, což později vyústilo ve vypovězení advokáta a Husova přítele Jana z Jesenice z Prahy. V tomto období a při zákazu vykonávat bohoslužby pod obojí byli husité vytlačeni z Prahy a začali kázat svobodně na mnoha místech české země.

Tyto události vedly k bouřlivým reakcím a také k první pražské defenestraci 30. července 1419, při které přišel o život purkmistr (*starosta*), tři protihusiští konšelé (*radni*) jmenovaných králem a dalších osm nebo devět osob tehdy přítomných na radnici. Václav IV. se o události dozvěděl na svém hradě v Kunraticích u Prahy, záchvat hněvu, který ho postihl, pravděpodobně vedl ke zdravotním potížím a jeho smrti o pár týdnů později 16. srpna 1419 tamtéž.

Shromáždění na Křížkách, 30. září 1419

A protoz, najmilejši zadamy a prosime was pro pana boha a wase spasenie, aby s nami se wsemi w sobotu na den S. Jeronyma jednostajne rano se sesli a sebrali u Krizkow na ulehlech na Benesowske silnici na te hore za Ladwym ku Praze jeduc...

Dobová pozvánka na setkání

Shromáždění na Křížkách na svatého Jeronýma v sobotu 30. září 1419 bylo zlomové v mnoha ohledech, sešel se početný dav čítající podle některých pramenů až 40 tisíc přívrženců Husova učení. Přišli jak poutníci z hory Tábor, tak venkované z jihozápadních Čech, ale i chudina z Prahy a z Plzeňska.

Protože události předchází, plné útlaku, nedávaly jinou možnost, než za Boha pozvednout zbraň, nebylo velkým překvapením, že husitský kněz Václav Koranda starší vyzval shromážděný dav „Bratři, věstež, žet vinice jest rozkvetlá, ale kozlové chtí ji sniesti protož nechodte s holemi, ale s braní.“ Tato výzva do zbraně je často brána jako první okamžik, kdy se Husův lid vzbouřil, ale to není, obzvláště po pražské defenestraci, zcela přesné.

V tento památný den se na Křížkách poklidně přijímalo pod obojí³, modlilo a byl ustanoven 10. listopad jako datum dalšího, ba ještě většího shromáždění v Praze.

Teprve když začali přicházet poutníci z celé země na toto listopadové shromáždění a královské vojsko pod vedením Petra Konopištského ze Šternberka se pokusilo zabránit jejich spojení v jeden dav, tekla první krev, kterou již nešlo zastavit.

Vznik myšlenky k vytvoření sloupu

Naše babička Anna Macháčková z Kunratic u Prahy rozená v prosinci 1927 je celý život stoupenkyně Husova učení a členkou Církve československé husitské.

Její vnučka Jana Cihlářová, za svobodna Benešová přišla v den jednadevadesátých narozenin své babičky s nápadem postavit upomínkový sloup k šestistému výročí setkání stoupenců Husova učení na Křížkách a tento jí symbolicky věnovat.

Tímto bychom rádi vzdali hold a připomněli velkou historickou událost našeho kraje a také poděkovali babičce za příkladný život plný pokory a oddanosti rodině.

Babičce děkuje vnučka
Jana
pravnuči
František-Josef (vpravo dole)
Antonín-Jan (uprostřed nahore)
Václav-Matěj (vlevo dole)

Realizace výročního sloupu

Protože jsme chtěli již od počátku použít přírodních materiálů a nechat vyniknout řemeslné zručnosti našich českých rukou, bylo jasné, že realizace bude probíhat v České republice.

Jako předobraz budoucího sloupu jsme si vzali velmi povedený sloup ze Šimanova na Vysočině. V jeho jednoduchosti a přirozené kráse jsme se všichni zhlédli.

Protože v našem případě jde o sloup výroční⁴, a navíc k události s velkým historickým a symbolickým významem, chtěli jsme nezaměnitelně tuto událost v plastice odrazit. Do vrchní části sloupu byl tedy umístěn obraz v provedení vitráže⁵, který znázorňuje husitského kněze Václava Korandu staršího hledícího na právě se shromažďující dav na Křížkách.

Pokud by zde někdo viděl podobnost se skvostným dílem Alfonse Muchy z roku 1916, „Schůzka na Křížkách“, jež je součástí Slovanské epopeje, pak se nemýlíte. Opravdu vytvořená vitráž hledala inspiraci v tomto veledíle, které je známo v celém kulturním světě, a tak nadále a opakovaně náš vrch Na Křížkách (465m.n.m) nedaleko dnes známější Mandavy (480 m.n.m.) uvádí ve známost.

ALFONS MUCHA

Schůzka na Křížkách

1916

Osobnosti spojené se vznikem pamětního sloupu

Milena Záležáková

(vpravo, foto Olafström, Švédsko)

Jan Švadlenka

(nalevo, foto Liberecký deník)

Milan Augustín

Milena Záležáková

(dávaj)

Marek Klofáč

(v tolik milovaném lese)

Ing. Jiří Chalupný

(v Krkonoších)

Milena Záležáková

Dolní Pouštevna, malířka skla, sklářský technolog a milovnice umění

Co jí charakterizuje?

Úsměv, píle, skromnost, vytrvalost a cit pro detail

Pro náš projekt v úzké spolupráci s novoborskými vitrážisti rozvrla kompozici pro vitráže, osobně navrhla a realizovala všechny sklo-malby ...

Z osobních schůzek při práci na uměleckých sklo-malbách

během jedné schůzky v ateliéru, k tomu jak se dostala k umění „...chtěla jsem vždy malovat, ale má doba mi moc nepřála, dostala jsem se k tomu tedy až v pozdějším věku...“, pozoruji nesmírně mladou paní, jak fyzickým vzhledem, tak duševně, jak uchopila šlétec a za nebyvalého soustředění, pevným a jistým tahem, nanášela barvu na sklo... obklopena nádhernými obrazy pracovala na příchodu věřících k vrchu Na Křížkách...

První setkání

Sedím sám na počátku roku 2019, pozdě večer ve výstavním prostoru budovy Českosaského Švýcarska a pozoruji úžasnou výstavu obrazů. Jejich námět, barevnost, hloubka a provedení mi doslova braly dech. Bylo jasné, že oslovím jejich autorku, zda se nechce účastnit našeho projektu. Později jsem přes Janu Herynkovou, malířku a galeristu (foto Olafström, Švédsko, vlevo) oslovil pí. Záležákovou, kterou projekt ihned zaujal.

Jan Švadlenka

Praha, dřevo-sochař, umělec a fotbalista

Co ho charakterizuje?

Poté co vyměnil fotbalový míč za dláto, přestal čarovat nohou a začal rukou. Jeho plastiky jsou veselé, autentické a ukázkou nádherné řemeslné práce.

Z osobních schůzek při práci na sloupu

Jednou na jaře při vlahém sobotním odpolední, sedíme spolu s panem Švadlenkou na střeše jednoho pražského domu, kde se nachází jeho příležitostný ateliér. Popijíme čaj, při tom pozorujeme, jak nad Hradčany postupuje od Petřína k letohrádku královny Anny zapadající slunce. Manželka Jana stojí opřená o zábradlí a pozoruje nedalekou kostelní věž, sluneční paprsky ji prostupují vlajícími vlasy a dopadají na plechovou střechu... , tak i na takovém místě jsme byli inspirováni k dnešnímu vzhledu sloupu a lavičky...

Milan Augustín, Miroslav Kressl

Nový Bor, vitrážisti, malíři skla

Co je charakterizuje?

Letitá praxe v oboru, získané zkušenosti s respektem k mistrovství umění starých vitrážnických dílen a také i nadšení pro tvorbu nových, zajímavých projektů.

Z osobních schůzek při práci na vitrážích

...v Novoborském ateliéru, „...tyto vitráže z konce devalenáctého století poničili vandalové. My se teď vypořádáváme s jejich opravou. Restaurujeme, a naše práce je také i pod drobnohledem národního památkového úřadu včetně dozoru investora. Tak je potřeba rozbité sklička doplnit z do-stupných barevných či strukturou podobných plošných skel, vyřezat doplnit a zničené tvary znovu nahradit. Malované kousky jsou mnohem náročnější. Předchází tomu řada barevných zkoušek, kde i pak samotná malba musí být přizpůsobena identitě původní malby. Každá vitrážnická dílna měla dříve své postupy a styl malby...“, usmívá se pan Augustín a upíjí z malého šálku vlažnou instantní kávu. Jeho kolega, pan Kressl už dokončuje cinováním zrestaurovanou část vitrážního okna... a také se vkládá do debaty...

Marek Klofáč

Velký Šenov podnikatel v lesnictví, milovník lesa

Co ho charakterizuje?

Úsměv, pracovitost a všudy vyzárující duše poctivého člověka s hlubokým vztahem k přírodě

„... když přijdu do lesa, hned vídám, kdo v něm hospodaří...“

„... jsem rád, že to naše dřevo pochází z padlého dubu, může tak posloužit a dělat radost i nadále...“

Z osobních schůzek při zajišťování masivu na sloup

pozdě večer v Rumburku na náměstí, kde domlouváme první podrobnosti k projektu

„...povídáme si o lesním hospodaření a odpovědnosti k přírodě... mimoděk pozorují jeho mohutné dlaně, nezapřou léta dřiny, nemohu se vyvarovat myšlenky, že mi moc připomínají dlaně mého dědy z Břevniště... každé jeho další slovo mělo tím větší váhu...“

Ing. Jiří Chalupný.

Rumburk, šikovný člověk, talent mnoha řemesel

Co ho charakterizuje?

Nebyvalá časová flexibilita, připravenost kdykoli řešit jakýkoliv problém a obtíž

Pozdě večer, během jedné společné jízdy autem po vysílující práci na kotvení sloupu, volá svému kamarádovi „...ahoj, Míro, jak se ti vede? Ty něco potřebuješ, Jirko, víd? Vlastně, když to tak říkáš...“ chvilku se odmlčí a podívá se svým směrem. „ano, pracuju na takové jedné věci a potřeboval bych dát něco k tobě do lakovny“. Míra se hlasitě usměje, „ jo říkal mi tvůj tatka, že prý děláš na nějakých božích mukách“, to Jirku zarazilo a až omluvným pohledem se na mě podíval, pozoruje moji reakci. Teprve, když jsem se tomu usmál, tak pokračoval, „ jasně a právě na to bych to potřeboval!“ chvilku pokračovala diskuze, do které jsem se postupně zapojil i já, a bylo jasné, že máme dalšího spojence pro náš projekt...

Vysvětlivky

Zákaz kalicha¹

– zákaz přijímání z kalicha, kdy se z kalichu nenapije pouze kněz, ale také věřící. Oficiálně k zákazu došlo již na koncilu v Kostnici r. 1415 jako reakce na Husův požadavek laického kalicha

Koncil²

– z latinského concilium, tedy rada či porada

Pod obojí³

– též „podobojí“ znamená přijímání hostie, jako symbolu Kristova těla, tak i mešního vína z kalicha, symbolu Kristovy krve

Vyroční sloup⁴

– nejde tedy o tzv. boží muka, pojem, který se často spojuje se všemi podobnými sloupy. Boží muka by měla symbolizovat sloup u něhož byl z rozhodnutí římského prefekta Pontia Pilata bičován Kristus (*Ježíš Nazaretský*). Náš sloup upomíná na významnou událost doby pozdější.

Vitráž⁵

– jde vlastně o hovorové slovo vycházející z francouzského slova „vitrail“, znamenající zasklení, či prosklená plocha, dnes již ovšem reprezentující více pojem „mozaikové okno“

Časová schránka

– v rámci výstavby sloupu byla do jeho fundamentu uložena tzv. časová schránka ve které se nacházejí vzkazy pro budoucí generace.

Povolení

– schválení umístění sloupu na hranici s obecním pozemkem a lavičku na obecní pozemek bylo uděleno na obecním zasedání v červnu 2019, vedeno pod jednacím číslem 657/2019.

Financování

– celé dílo bylo uhrazeno ze soukromých, řádně zdaněných finančních prostředků a nebylo dotováno žádnou státní organizací.

Poděkování autora textů

Na závěr bych chtěl poděkovat všem, kteří se osobně účastnili vzniku této plastiky, věnovali mnoho svého času, abychom mohli dnes stát před unikátním dílem, jehož kopii již nenajdete nikde jinde na světě. Zvláštní poděkování patří mým rodičům Jarmile a Zdeňkovi z Břevniště a rodičům mé ženy Jany, Haně a Ivanovi z Kunratic, kteří nás vždy a bezvýhradně podporovali. Obzvláště rád bych zmínil bratra Pavla a jeho rodinu, zemědělsce a spoluvůdce krajiny na severu Čech, stejně jako bratra Petra a jeho rodinu, včeláře a hospodáře na Kopeckí u Odolené Vody.

Ing. Bc. Stanislav Cihlář M.B.A.

milující manžel ženy Jany a otec synů Františka-Josefa, Antonína-Jana a Václava-Matěje